

дослідника у певне методологічне річище під час студій над народною творчістю. Такий скрупульозний підхід до визначення предмета фольклору як науки засвідчує її неабияку значущість для Миколи Євшана, водночас дає можливість збагнути, яким важливим і цінним для нього було збирання й опрацювання матеріалів усної народної творчості. Суттєвим доповненням до нашої студії у перспективі було б визначення ролі Миколи Євшана як теоретика фольклору у порівнянні з іншими тогочасними метрами усної народної творчості кінця ХІХ – початку ХХ століть.

Література

1. Бабій О. Микола Євшан (Федюшка): Життя і творчість: В 10-ліття його смерті, 1919-1929. – Львів, 1929. – 68 с. ;2. Євшан М. Критика. Літературознавство. Естетика / Упорядкув., передм. та прим. Н. Шумило. – К.: Основи, 1998. – 660 с. ;3. Євшан М. Що таке фольклор? // ЦДІА у Львові. – Ф. 309. – оп. № 1. – Спр. № 1941. – 6 арк. ;4. Ільницький М. Творчість — це свобода духу. Микола Євшан — літературний критик. // Дзвін. 1994. – № 2-3. – С. 152-160. ;5. М'ягкота І. З історії формування терміносистеми українського фольклору / Ірина М'ягкота // Вісник Нац. ун-ту „Львівська політехніка». Серія „Проблеми української термінології» – 2011. – № 709. – С. 96–102.

ФЕДЮШКА

ЩО ТАКЕ ФОЛЬКЛОР?³

Чоловік на всіх степенях свого розвою старався пояснити собі явища природи, які він бачив і, які мали на него вплив. Ті пояснення, коли їх прийми загально якоесь плем'я або якийсь люд, становить його мітольоґію, а до певного степеня й його вірування реліґійні.

По-друге, напрям житя людського укладався на всіх ступенях розвою під впливом окружуючих людину природних і фізичних явищ; фльора і фавна становлять средства його удержання і вони то мали сильний вплив на спосіб житя чоловіка. Стичність поміж сусідними, але відділеними громадами людей вплинула, очевидно, дуже значно на спосіб житя кожної громади. Коли такі впливи викличуть загальне приняте певних означених прав у відносинах товариських поміж

³ Віднайдена рукописна студія Миколи Євшана „Що таке фольклор?» зберігаються у Львівському центральному державному історичному архіві. Фонд 309, опис № 1. Справа № 1941. 6 аркуші.
Текст максимально наближений до ориґіналу.

чоловіком а чоловіком або племенем а племенем, права такі дістають назву звичаїв даного племені або люду.

По-третє, чоловік підносячись або знижуючись з одного степеня культури на другий, обстоював все уперто при старих віруваннях і давних звичаях. Які-небудь причини могли зложитись на зміну у звичаях та віруваннях, була вона лишень передовсім частковою зміною порядку давнього, а відтак дуже рідко принесли єї всі без винятку люди певної громади.

Зміна вірувань або звичаїв повстає – на ступенях поступу, попереджуючих степінь цивілізації, до якої, напр., привикла Європа – наслідком зміни осель, громадної еміграції, на кінець наслідком цілковитого підбою та поневолення одного народу другим; другим жерелом тої зміни може бути загальний поступ, набуте певних прикмет або знаня і т.д. У тих змінених обставинах задержується пам'ять давніших форм житя, чують про них оповіданя підростаючі покоління дітий, аби ті споминали переказати слідующим поколінням.

Розважуючи діланє тих трьох факторів, що кермують житям чоловіка, спостережено, що в обрубі кожної майже суспільности людської, чи то будуть племена дикі, чи знов краї цивілізовані, існують старі віруваня, давні звичаї, давні спомини, які є пам'ятками несписаної минувшини. І ті великої ваги події впроваджують нас в науку, названу фолькльором.⁴

Початки тої науки сягають тих часів, коли зроблено спостереженє, що серед жителів всіх країв новочасної Європи, які є на найнижчому щєблі просьвіти, відомі є в значній кількості цікаві віруваня, звичаї та повісти, переказувані з покоління на покоління, хоч жерело їх повстаня є невідоме. Пануюча релігія не сприяє їм, а тим менше їх узнає, не чинить того обов'язку право або записки історичні; вони є по своїй сути власністю найменше образованої та найбільше зацофаної части суспільности.

⁴ Слова фолькльор "folk-lore" вжив перший раз Thoms у льондонському Athenaeum дня 22 серпня 1846. Дослівно значить те слово "знаня люду", загально однак приймив цілий учений сьвіт сю назву в мові англійській. Ріжниця поміж етнографією а фолькльором дуже проста. Фолькльор не те, що ми знаємо про люд, але те, що люд знає і що люд уміє. Можна сказати, що етнографія обіймає і фолькльор, а можна також сказати, що ні. Коли іменно возьмемо давну етнографію, то в ній був і фолькльорний матеріал (всякі збірки, пр., Kolberga). Нинішня етнографія обіймила дійсно фолькльор; коли отже хтось хоче може фолькльор підпорядкувати під понятя етнографії, але не заперечуючи самостійного характеру фолькльору, який стикаючись з численними науками стоїть прецінь сильно і становить для себе саму окрему цілість.

Відтак завважено, що де якась часть людей незнаючих про стан науки або дослідів фільзофічних, до яких дійшла осьвічена верства суспільности, з привички вірить в те, чоґо єї вчили предки і з привички держиться звичаїв переказаних попередними поколіннями, – там існує наклін до твореня нових вірувань, що мають вияснити сьвіжо спостережені явища, як також легкість у прийманю пояснень, поданих через яку-небудь часть тої ж суспільности. Таким способом в додатку до віруваня або звичаю, переказаного традицією, повстає нове віруваня або звичай на підставі викладу мітичного відомих подій історичних або природних явищ.

Досліджуючи се докладно приходиться до спостереженя, що відповідно до того, як віруваня або звичай з низшого рівня переходить на висший, настає зміна або розвій їх форм; тому є річчю важною досліджуваня переміни тих форм як також відкритє, чи коли се можливо, єї причини.

З тих могутніх впливів на некультуральне житє люду, якими є: реліґійне усвяченє та діяльність ума, до якого не дісталося ще сьвітло науки, як також з численних перемін, що виходять на верх при дальшому свойому істнованю, вносимо, що предмети, що становлять фолькльор, є, властиво, групами явищ спостеріганих в умовій та суспільній історії чоловіка.

Ту належить зазначити оден дуже важний рис фолькльору, рис, що відріжнює його від всіх иньших галузей знаня, близько споріднених. Богато матеріялу фолькльорного дістаються з вірувань реліґійних, як також із звичаїв народу диких та варварських. Фолькльорист не займається такою формою віруваня виключно, як системою реліґійною, або правною, або також товариським звичаєм. Але зауваживши, що те, що було реліґією або законом для певного степеня культури, стає пересудом або безглуздою практикою для иньшого степеня розвою, фолькльорист розважає та досліджує віруваня і звичаї диких народів не з тої причини, що вони є їх виключною власністю, але тому, що вони є згідні з пересудами та звичаями „люду» або менше освіченої кляси культурних народів. Антропология займається віруванями і звичаями диких в їх цілій повноті; фолькльор знов займається ними єдино як факторами в умовому житю чоловіка, котрі будучи пережитками найвисшої цивілізації давних або новіших часів, є обильним жерелом матеріялів для науки до досліджуваня їх історії.

Хоч в теорії є річчю цілком можливою, в дійсности однак приключается рідко, аби фолькльорист зачинав свої дослідї від дикої культури, місто цивілізованої. Трудности такої праці були би величезні, а користь дуже мала. Коли б, напр., вибрав зулюсів за

предмет свого досліджу, так мусів би наперед вивчити віруванє, звичаї і традиції зацофаної часті люду зулюсів, прикладаючи до них міру культури більше поступових зулюсів. Той збір пережитків треба би відтак порівняти з віруваннями ще більше зацофаного люду, а вислід відкрив би деякі ступені розвою умового, якого доступили зулюси. З тої причини як також з иньшої, далеко віжнійшої причини, а іменно, що простір поміж цивілізацією а станом диким, є довший і важнійший для науки, як ріжниці поміж одним станом дикости а другим; то досліджуваня фолькльору зачинається практично від якогось з цивілізованих країв, що служать за підставу та точку виходу.

Значіне збираня та клясифікованя вище описаних матеріялів кидається само собою в очи. Фолькльор буває нераз єдиним способом пізнаня преждісторичньої минувшини народів і, без сумніву, єдиним средством вислідженя багатьох витичних становищ в умовому розвою чоловіка. Ту належить звернути лиш увагу на головні начерки того, що становить зміст фолькльору; про деякі подробиці скажу дальше. З того, що вже визше було сказано, значіне галузи знаня, званої фолькльором, так як єї треба досліджувати, можна означити так: порівняне та зіставлене пережитків стародавних вірувань, звичаїв і традицій у віках новочасних.

Предмети, що становлять збір пережитків, званих фолькльором, можна розложити на чотири головні діли, з котрих кождей складається з кількох підвідділів. Загально поділ представляється так:

I) Забобонні віруваня та чинности: а) віруваня, що відносяться до предметів природи, в) віруваня, що відносяться до предметів дерев та рослин, с) віруваня, що відносяться до зьвірят, d) сьвіт духів або яства надприродні, е) чародійство, g) народне лічництво, q) ворожбитство і т. д., к) віруваня, що відносяться до будучого житя, і) віруваня і пересуди взагалі.

II) Звичаї традиційні: а) звичаї сьвяточні, в) звичаї обрядові, с) забави, d) звичаї місцеві...

III) Оповіданя традиційні: а) оповіданя дитячі або байки; оповіданя геройські; фрашки, казки та приповідки в) сотвореня сьвіта, потоп, огонь і судний день, с) баляди та пісні, d) леґенди місцеві та перекази.

IV) Людові вискази: а) іграшки слів – колісанки, загадки, в) прислів'я, с) прізвища, рими, прив'язані до місця.

Найрання форма суспільна, якої сліди дійшли до нас, розвинулася не так на підставі спорідненя або раси, як се, напр., бачимо в пізнійших періодах, але радше під натиском зовнішніх сил

природи, що ставлять людині на кожному кроці перешкоди в його поході до займища пустих обшарів. Наслідком того не трудно зрозуміти, що великі предмети природи, як гори, ріки, дерева і рослини, нарешті з'являються, які так важне заняли становище в означено первісного стосунку чоловіка до чоловіка, представляються в його думках, як предмети раз страшні та темні, другий раз знайомі та приязні. Ті зовнішні умовини життя чоловіка, первісного, розважені в зв'язку зі звичаєм, пануючим у ранніх періодах культури моральної, – персоніфікація всяких річий та приписування їм людських власностей, дають нам можливість пізнати деякі причини, які могли бути викликати найраніші відомі форми вірувань релігійних, як, напр., любов природи, яку дослідники людю вважають за причину великої кількості давних вірувань. Отак повстає віра, що гори, ріки, острови, жерела і т. д. є замешкані духами. А записки ті про вірування диких дозволяють нам зрозуміти початок нинішніх наших пересудів, що відносяться до духів рік, горбів і т. д. Пересуди ті є уступами традиційних вірувань, що існують в неперервним ланцюху від часу, коли то наші предки були ще на степені культури племені індусів.

Другий відділ вірувань, що відноситься до дерев і рослин має також свій початок в любови природи. Відділ той становить обширну і важну часть фольклору і має велике значінє в дослідях історії людства. Подібно як гори, ріки, керниці і т. д. є оселями духів, так само є ними і дерева. Деякі форми тих вірувань, під якими виступають у фольклорі, є цікаві і зраджують жерело їх походження. Те, що предмети тріскають вважається загально за злий знак. Не можна бодай сумніватися, що маємо ту сучасну постать старинного забобону, полученого первісного з матеріалом деревляним, з котрого зроблено предмет (існуванє духів в деревах). Приклади, які ту можна навести, дають нам певне понятє про суть первісної релігії дерев та лісів. Релігія тотя мала дуже великий вплив на устрій та відносини суспільні племен, що були під єї впливом.

Так само щодо з'являються. Всі поважні учені на полі дослідів звичаїв та понять диких показують, що честь з'являється була широко розповсюджена в кожній части кулі земної. Який там не буде початок тої чести, повага в тій мірі релігії індійських промовляє рішучо за тим, що одною з причин єї були такі чинности, як вдячність, обава або перестрах, які виступали окремо в окремих випадках. Люди не розуміючи життя і сили з'являються уважали їх як ества визші від себе, через що віддавали їм честь і прийняли як взір до наслідування своїх звичаїв. З того отже видно, що хоч первісні понятя про відносини чоловіка до з'являються мають ті самі прикмети, які були вже зазначені у

відносна до інших предметів в природі, то однак існують ще певні відрубні риси, які не могли повстати в зв'язку з природою мертвою. Один рід вірувань відноситься до звірят, що є все і тійсно зв'язані з чоловіком, другий відноситься до звірят надлюдських, отже божеських під зглядом влади та походження і лучиться тісно з тими переказами про смоки, морські потвори та інші байкові звірі, в яких правдоподібно перетрівана традиційна пам'ять о родах, сучасних первістному чоловікови, тепер вигаслих.

Четверту групу становить світ духів або ества надприродні. Віра в духи, що прибирають форми та прикмети менше або більше людські, знаходимо майже всюди. Духи ті є або дуже малі, або дуже великі; звичні, веселі та моторні, або тяжкі, незграбні та гупі. Маємо всілякі духи, просто в значіну тиний, духи предків, ельфи, гарні жінчини, приятелі домівок людських, мисливих, зачарованих героїв і т. д. В християнських часах чорт взяв на себе багато прикмет з тих духів. Церква вважала карлів за злі духи, і про них все говорила, як про демони. Звідси назви численних місць, що давніше мали назви карлів або ельфів, перенесено на чорта і тим способом повстали дідьчі ями, печери, греблі...

На чарівництво – то є докази, що воно появилося через опір підбитої раси, пр., расі побідників. Характерним його рисом є те, що істноване своє завдячує воно практикам фактора особового, – чарівниці або чарівника; і так, чарівництво не є лиш формою вірування, але до певного степеня родом культу. Не можуть існувати чари без чарівниці або чарівника. Богато забобонних практик, що виконують їх чарівниці, виконує при інших обставинах сам селянин без помочи або співучасті чарівниці, але в такому випадку вони не мають назви чарів. Чарівник або чарівниця – се особа, що признається до спілки з божествами або демонами, в котрих вірить люд, котра має часть їх характерної влади і знає тайни, якими може приневолити їх до ужитя тої влади відповідно до бажаня. Тим способом чарівники доходять серед диких народів до великої влади і часто діється так, що вони дають початок політичним династіям.

Хороби дають також початок багатьом цікавим віруванням. Таємна зміна в тілі, викликана якоюсь невидимою причиною, мусіла бути в умі первісного чоловіка бути наслідком діланя світла духів. Докладне зглублення всіх явищ первісної медицини людової вносить нам багато умових прикмет первісного чоловіка, і то в такий спосіб, що муделю могли ужити вислідів такого подрібного досліду в цілі вияснення деяких трудних завдань загальної натури. Предмет той розпадається, очевидно, на три відділи: хвороба, лікар і лікарство.

Ворожбицтво чорнокнижників і т. ін. толкуємо собі таким способом: від перших початків свідомости свого буття люди уважали себе окруженими через невидимих ворогів, таких як хвороба і смерть. Однак, як ворогів невидимих для ока вони не могли їх побідити оружжям, як, пр., каменем або чим. Одинокую обороною були слова. Значінє висказаного слова або формули полягало в тім, що зверталось до мнимого духа, який годен єї зрозуміти та відповідно ділати. Тому форми уживані є дуже ріжнородні відповідно до того, чи еґзорцист вважає себе за слабшого чи сильнішого від свого противника. В першім випадку він взиває ество, яке вважає за сильніше від свого ворога, аби йому помогло; може також старатися переблагати гнівного ворога обіцянкою подарунків. Магія однак не ограничується до слів. Вона переходить і на діла, що повстають з всяких вірувань, розповсюджених серед людей некультурних.

Щодо квестиї вірувань в жита будуче, то і ту бачимо, що прості аналогії кермували умом чоловіка первістного в його виображінях про духи та їх селитьби. Чоловік засипає і сниться єму всячина; пробудившись вірить він, що те всьо діялось дійсно, і з того вносить, що померші, які прийшли до него або до котрих він пішов у сні, дійсно живуть. Ріжниця поміж тими явищами а смертю, є лиш в тому, що перші є минуці, а смерть є трівка і для ума чоловіка первістного ся ріжниця є лиш в степені, а не в суті. „Я» опустило тіло і ніколи вже не верне, але істнує, бо являється у снах та галюцинаціях, як також відвідує своє давнє місце замешканя або волочиться коло похороненого тіла. Тому живі складають в жертву річи, що їх мертві потребують або роблять дарунки для позисканя духових еств, що наповняють землю та воздух та мають тим більший вплив, чим більш незнайомі.

Звичаї сьвяточні: сьвята запроваджується в цілі складаня жертв або для молитви, в цілі подяки або радости, заховуваня сьятих обрядів та приписів. Здається се справа зовсім ясна, що ритуал всіх первістних релігій не належить до одиниць, але до громад, й звідси сьвята є виразом почувань кляню, покоління або народу з нагоди якогось важного випадку в їх історії. В тому й лежить ріжниця звичаїв сьвяточних від звичаїв обрядових, які концентруються коло випадків з жита одиниці; такими подіями є типові, спільні всім людям події, як народини, замуже, смерть... Але, загалом кажучи, всі важні випадки в трибі жита людського спроваджують практики обрядові. І такий обширний збір звичаїв обрядових має навіть велике значінє задля властивого собі сімволізму. Сімволізм обрядів є менше або більше виразний відносно до степеня суспільного розвою, до

якого дійшов нарід, що заховує обряди. Коли мова є менше здібна до висказання всього, що чоловік хоче виповісти, символізм акції займає місце мови, і таким чином практики обрядові у диких або варварських народів мають велике значінє, а зрозумінє їх має знов для фольклориста вартість першорядну. Через те велику вагу мають також забави всякі для дослідів антропільогічних. Головно в танцях треба бачити важну часть інституцій обрядових. Богато танців у диких є, напр., наслідуваням житя звірят або представляє символічно традиційний ритуал, найбільше первісного характеру.

Про казки, повісти, героїчні оповідання, фразки, приповістки, байки... дасться завважити ось що: на цілому сьвіті і на всіх степенях цивілізації люди оповідали собі байки та повісти. На низших степенях цивілізації, які називаємо дикістю або варварством, оповідання ті замикають в собі ідеї про сьвіт, про суть річий, ідеї визнавані оповідачами; вони замикають дуже часто фільзоофію всесьвіта. На вищих щаблях розвою людства ті самі казки, замикаючі ті самі випадки, оповідається далі вже, будьто, як події, будьто, як повісти лишень. В дослідах отже первісної думки оповідання мають першорядне значінє. Висказують вони віруваня давних віків, як також переховують пам'ятники звичаїв забутих або полишених непам'яти; таким чином є цінним матеріалом так само для дослідника людської природи, як і для дослідника старини.

Отими загальними увагами, далеко впрочім неповними, вказана є велика вартість збираня матеріялу фольклорного. Вартість його залежить не раз від того, як його збирано, і чи докладно. Ту значиться, треба би збирачеві таких матеріялів познакомитися з технікою такої роботи, щоб вона була корисна. І ту здало би ся багато практичних уваг. Автор, на підставі котрого я обробив ті замітки про фольклор,⁵ подає і в тій мірі дуже цінні уваги. „Найліпше збиранє, – каже він, – є припадкове, а то, напр., як мешкається посеред людю і громадиться оповідання та перекази, які скаже хтось від часу до часу. Але трудно тим способом дійти до повної збірки навіть на ограниченій простороні. Тож потрібно плянового пошукуваня, а се буває нераз тяжкою працею, хоч для дослідника натури людської, що любить своїх ближніх, завжди се мусить бути приємна та заманююча праця, яка надає й приманчивости святочній прогульці на село. Попи, адвокати, лікарі, а головно сільські ґазди, які самі, будучи людьми образованими,

⁵ «Folklor» – *Podręcznik dla zajmujących się ludoznawstwem. Ułożył George Laurence Gomme. Przetłumaczył z ang. W. Szukiewicz. Opatrzył przedmiot i wydał Dr. St. Eljasz-Radzikowski. Kraków 1901. – str. 183 – 8.*

стикаються з необразованими – можуть дуже багато допомогти. Вишукуване таких посередників робить певні труднощі; але прецінь можна до таких людей добратися. Відвідуючи чужі сторони з наміром записування, найліпше може й є зачати від розгляду церкви та попросити гробаря або паламаря, аби оповідав про звичаї зв'язані з дзвонами та похоронами: дальше треба вивідати від него імена найстарших мешканців, аби можна робити дальші досліди. В браку таких людей сільський коршмар може бути доброю точкою виходу. Відтак можна відвідати школу, де легко можна побачити всякі забави діточі. Уривки місцевих леґенд можна дістати від дітей, як вказівки до дальших пошукувань. Пошукування будуть також добре йти, коли їх вести поміж найстаршими родинами місцевости або найстаршими єї мешканцями. Старі звичаї ґаздівські або родинні заховуються найкраще серед відокремлених осад господарських, тим більше, коли замешкує їх та сама родина через кілька поколінь. Але було би великою похибкою думати, що віддалена та слабо залюднена парохія дасть більше всякого рода матеріялу фолькльорного, як иньша. Велике село або місто ярмарочне глибоко на провінції є, звичайно, найліпшим місцем, а дрібні люди – коменярі, цегольники, бляхарі та другі ремісники, що у них праця є нерегулярна, – заховують старі ігри, сьпіви й танці та драматичні представлення»... Забобонні вірування, хоч удержуються найбільше посеред найнищих верств, не дадуться зібрати від них безпосередно, бо вони цілком не розуміють, що таке пересуд і не можуть, як вони кажуть, зрозуміти, чого пан хоче. Ту треба деякої поуфаности. А не малої терпеливости треба, аби знайти чи пізнати старого діда чи бабусю, що нічого не люблять так, як поговорити про старі часи. Ту є нагода до збираня; з розмови про серпи, веретена, і т. д. можна перейти до предметів, що глибоше входять в область фолькльору. Спис дорічних сьвят та головних звичаїв, зв'язаних з ними, є доброю підставою до питань. Коли показується, що повірник є інтеліґентний та понятливий, можна тоді списати виказ звичайних пересудів, котрий треба переглянути та поробити відповідні доповнення. Про місцеві леґенди треба очевидно випитуватися, остільки підсувають їх місцеві обставини, як горб якийсь або криниця, розвалений замок або старі окопи. Найчастійше буде се мішанина всякого змісту, від історий про духи до народньої етимольогії.

Такі загальні уваги про фолькльор та спосіб збираня матеріялів фолькльорних. Та, тримаючись сеї програми, можна би зібрати багато матеріялу непотрібного: не в тім значіню, немов би він дійсно не мав ніякої вартости, але в тім, що він може прийти на чергу до оброблюваня аж за яких 30 літ, коли тим часом тепер потрібно багато

матеріялів інших, пильніших. Значить ся збирати під теперішню пору всякі матеріяли, без розбору, буде річ зайва – треба збирати головно те, що пильніше. От за послідні роки було надруковано у „Хроніці» наукового тов. ім. Шевченка декілька відзивів в справі збираня матеріялу і поданий Др. І. Франком та Вол. Гнатюком докладний квестіонар що до тих річий, які тепер стоять на черзі. Прочитане тих уступів з хроніки.

16. XII. 1908 р.

Олена РОМАНЕНКО (Київ)

**ФОЛЬКЛОР І МАСОВА ЛІТЕРАТУРА:
ЕСТЕТИКА ТОТОЖНОСТІ**

В статті аналізуються шляхи трансформації фольклорних сюжетів і символів у масовій літературі.

Ключові слова: фольклор, масова література, семіосфера, символ, сюжет.

Folklore and Mass Literature: Aesthetics of Identity

In the article the ways of transformation of folklore the development of the action and the symbol are analysed in mass literature.

Keywords: folklore, mass literature, semiosphera, symbol, the development of the action.

Масова література і фольклор – дві особливі семіосфери, динамічні і усталені одночасно, їхня внутрішня структура функціонує за різними законами, однак ці закони мають багато спільних прикмет. Вивчення масліту як семіосфери дозволяє виявити не тільки історичні закономірності її розвитку, але й проаналізувати провідні типологічні доміанти масліту. Теоретико-методологічним підґрунтям такого дослідження є праці Ю. Лотмана [5], Є. Мелетинського [7], Т. Щиrowsької [11], У. Еко [12], В. Проппа [8] та ін. Однак навіть у них не аналізуються шляхи трансформації фольклорних образів, сюжетних структур у масовій літературі. Загалом близькість сюжетних структур чарівної казки та сентиментально-драматичного роману у масовій літературі зазначається багатьма дослідниками (М. Черняк, Н. Купіна, М. Литовська, Н. Ніколіна, С. Філоненко та ін.), однак зазвичай вони не містять детального аналізу цієї проблеми – тільки вказівку на наявність генетичної спорідненості між ними.

Мета статті – проаналізувати особливості взаємодії масової літератури та фольклору, зокрема чарівної казки, як двох особливих